

Prologus

Incipit prologus sancti Hieronimi in danielē prophetam.

Danielē prophetam iuxta septuaginta interpretes dñi saluatoris eccie nō legūt vtētes theodotōnis editione. et hoc cur acciderit nescio. Siue em̄ q̄ s̄mo chaldaicus ē. et q̄ busdam pprietatibz a nostro eloquio discrepat noluerūt septuaginta interpretes eandem lingue lineas in translatione seruare. siue sub noīe eoz ab alio nescio quo nō satis chaldaicā linguam scientē creditus ē liber. siue aliud qd causē extiterit ignorās. hoc vnū affirmare possum q̄ multū a veritate discordet et recto iudicio repudiatu sit. Sciēduz quippe danielē maxime et esdrā hēbraicis qdem litteris. sed chaldeo s̄mo ne cōscriptos. et vnā hieremie pericopē iob quoqz cū arabica lingua plurimam habere societatem. Deniqz et ego adolescentulus post q̄ntiliani et tullij lectionē ac flores rethoricos cū me in lingue huius pistrinū recluissē. et multo sudore multoqz tempore vix cepissē anxiantia stridentiaqz verba resonare. et q̄ si p̄ criptam ambulans. rarum desuper lumen aspicerem. impegī nouissime in danielē. et tanto tedio affectus sum vt desperatione subita omnē labōrē vterem voluerim contemnere. Clez ad hortante me quodam hebreo et illud mihi crebrius sua lingua ingerente. labōr improbus omnia vincit. qui mihi videbar. sciōlus inter eos cepi rursus discipulus esse chaldaicus. Et vt verum fatear vsqz ad presentē diē magis possum sermonē chaldaicū legere et intelligere q̄ sonare. Nec idcirco refero vt difficultatem vobis danielis onderem. qui apud hebreos nec susanne habet historiā. nec himnū triū p̄terozuz. nec belis draconicis fabulas q̄s nos. qz in toto orbe dispse sunt vernā aī posito easqz iugulante subiecim⁹ ne videremur apud imperitos magnā p̄terolumis tēruicasse

Audiri ego q̄ndā de p̄ceptoribz iudeoz cū susanne tenderet historiā. et a greco nescio quo eā diceret esse cōuictā. illud opponere quod origeni q̄z african⁹ opposuit. et h̄mologias has apothoy schinoy schise. et apothoy p̄ynoi p̄yfe d̄ greco sermone descendere. Cuius rei nos intelligentiā nostris hāc possumus dare vt verbi gr̄a. dicamus p̄tinuo de arborē ilice dixisse eū ilico pereas. et a lentisco inlentē te cōminuat angelus. vel nō lente pereas. aut lentus. i. flenbilis ducaris ad mortē. siue aliud qd ad arboris nomē cōueniens. De inde tantū fuisse ocij tribz pueris cauillabā. vt in camino estuantis incendiū metro lude rent et p̄ ordinē ad laudē dei oīa elementa puocarēt. aut qd miraculū diuineqz aspirationis iudiciū vel draconē interfectū offa picis vel sacerdotū belis machinas de p̄xensas q̄ magis prudētia solertis viri q̄ p̄phetali essent spū perpetrata. Cū vō ab achuc veniret. et de iudea i chaldēā raptū discoroy lectitaret. q̄rebat exemplū vbi legissēmus in toto veteri testamēto quēqz sc̄toz graui volasse corpe. et in puncto hore tanta terrarū spacia transisse. Cui cū qdām e n̄is factis ad loquendū p̄mptulus ezechieles adduxisset i mediū et diceret eū de chaldēa in iudeā fuisse trāslatum. derisit hominē et ex ipso volumine demonstrauit ezechielē in spiritu se vidisse transpositum. Deniqz et aplm nostrū videlicet vt eruditū virū et qui legē ab hebreis didicisset nō fuisse ausuz affirmare se raptū in corpe. sed dixisse. siue i corpe siue extra corpus. nescio deus sci. His et talibus argumētis apocriphas in libro ecclesie fabulas arguebat. Super q̄ re lectoris arbitrio iudiciū derelinquēs illō ammoneo. non haberi danielē apud hebreos inter p̄phetas. sed inter eos qui agiographa scripserūt. In tres siqdē p̄tes omnis ab eis scriptura diuidit. in legē in p̄phetas et in agiographa id est in quinqz et octo et in vndecim libros de quo nō est huius tempis differere.

...p̄tera immo e
...p̄p̄tus obriat
...cusebius et apoll
...milibus eu
...nescio an curi
...unde obsec
...fundata p̄o m
...v̄ q̄dū i hoc corp
...aliquid grativob
...p̄stentis. p̄sele
...oblatantum nō
...v̄tramqz partem
...aut odio.

prologus. Incipit
Capitulum

2no ter

regni iocachim reg
da v̄nt nabuctod
foerit babilonib
salem cōsedidit. ca
hie in manu eius iocachim
partem valozuz com
ue ea in tertiam semaar
fuit. et vasa intulit in ter
tiū. Et ait rex afferent
v̄t v̄t introduceret
terre ferine regio et tiran
nulla esset macul
ne eruditos omni sapie
tū et doctos disciplina
ter in palatio regis. vt vo
ne i linguam chaldeozuz
diceret anonom per sing
die hie et v̄no v̄ri bibeba
v̄nt omnia postea staren
corpe. fuerit ergo inter
v̄nt. daniel anamias mila
p̄mptus eis p̄positus
v̄nt danieli balthasar.
v̄nt m̄ic. et asarie ab
v̄nt autem daniel in
v̄nt et m̄icā regi. neqz
v̄nt. et rogauit eum ubi
v̄nt iocachim et miserio

Que autem ex hoc propheta immo contra hunc librum porphirius obijciat testes sunt methodius eusebius et apollinaris qui multis versuum milibus eius vesanie respondentes, nescio an curioso lectori satisfecerint. Unde obsecro vos o paula et eustochium fundatis pro me ad dominum preces, ut quod diu in hoc corporeculo sum scribam aliquid gratum vobis vtili ecclesie, dignum posteris. Presentium quippe iudicium oblatantium non satis moueor, qui in vtramque partem aut amore labuntur, aut odio.

Explicit prologus. Incipit Daniel propheta. Capitulum I

Anno tercio

regni ioachim regis iuda venit nabuchodono sor rex babilonis hierusalem et obsedit eam et tradidit dominus in manu eius ioachim regem iude et partem vasorum domus dei et asportauit ea in terram sennaar in domum dei sui, et vasa intulit in domum thesauri dei sui. Et ait rex affenem preposito eunuchorum ut introduceret de filiis israel et de semine regio et tyrannorum pueros in quibus nulla esset macula, de corporos forma et eruditos omni sapientia cautos scientia et doctos disciplina, et qui possent stare in palatio regis, ut doceret eos litteras et linguam chaldeorum, et constituit eis rex anonomam per singulos dies de cibis suis et vino vnum bibeat ipse et enutriti tribus annis postea starent in conspectu regis. Fuerunt ergo inter eos de filiis iude, daniel ananias misael et asarias. Et imposuit eis prepositus eunuchorum nomina danieli balthasar, ananie sidrac, misaeli misac, et asarie abdenago. Proposuit autem daniel in corde suo ne pollueretur de mensa regis neque de vino potus eius, et rogauit eunuchorum prepositum ne contaminaretur. Dedit autem deus danieli gratiam et misericordiam

diam in conspectu principis eunuchorum. Et ait princeps eunuchorum ad daniellem. Timeo ego dominum meum regem qui constituit vobis cibum et potum, quod si viderit vultus vestros macilentiores pre ceteris adolescentibus coeuis vestris condemnabit caput meum regi. Et dixit daniel ad malassar quem constituerat princeps eunuchorum super daniellem ananiam misaelem et asariam. Te prece nos obsecro seruos tuos diebus decem et tentur nobis legumina ad vesendum et aqua ad bibendum et contemplantur vultus nostros et vultus puerorum qui versantur cibo regio, et sicut videris facies cum seruis tuis. Qui audito sermone huiusmodi, temptauit eos diebus decem. Post dies autem decem apparuerunt vultus eorum meliores et corpulentiores pre omnibus pueris qui versabantur cibo regio. Porro malassar tollebat cibaria et vinum potus eorum, dabatque eis legumina. Pueris autem his dedit deus scientiam et disciplinam in omni libro et sapientia, danieli autem intelligentiam omnium visionum et somniorum. Completis itaque diebus post quos dixerat rex ut introducerentur, introduxit eos prepositus eunuchorum in conspectu nabuchodonosor. Cumque eis locutus fuisset rex, non sunt iuncti tales de vniuersis ut daniel ananias misael et asarias. Et steterunt in conspectu regis, et omne verbum sapientie et intellectus quod sciscitatus est ab eis rex, inuenit in eis decuplum super cunctos ariolos et magos qui erant in vniuerso regno eius. Fuit autem daniel usque ad annum primum ceteri regis.

In anno secundo regni nabuchodonosor vidit nabuchodonosor somnium, et conterritus est spiritus eius, et somnium eius fugit ab eo. Precepit autem rex ut conuocarentur arioli et magi, et malefici et chaldei, ut indicarent regi somnia sua. Qui cum venissent steterunt coram rege, et dixit ad eos rex. Vidi somnium, et mente confusus ignoro quid viderim

Responderuntq; chaldei regi siriace. rex
in sempiternum uiue. Dic somnium ser-
uis tuis. et interpretationem eius indica-
bimus. Et respondens rex ait chaldeis
Sermo recessit a me. Nisi indicaueris
tibi somnium et coniecturam eius. pibi-
tis ros et domus ustra publicabitur. Si
autem somnium et coniecturam eius narraueris.
premia et dona et honorem multum accipi-
etis a me. Somnium igitur et interpre-
tationem eius indicate mihi. Responderunt
secundo atq; dixerunt. Rex somnium di-
cat seruis suis et interpretationem eius
indicabimus. Respondit rex et ait. Cer-
te noui quod tempus redimitis. scientes
quod recesserit a me sermo. Si ergo som-
nium non indicaueritis mihi. una est de vo-
bis sententia quod interpretationem quoque fal-
laciem et deceptionem plenam composueris
ut loquamini mihi donec tempus per-
transseat. Somnium itaque dicite mihi.
ut sciam quod interpretationem quoque eius
veram loquamini. Respondentes ergo
chaldei coram rege dixerunt. Non est ho-
mo super terram qui sermonem tuum
rex possit implere. sed neque regum quisquam
magnus et potens uerbum huiusmo-
di sciscitatur ab omni ariolo et mago et
chaldeo. Sermo enim quem tu queris
rex. grauis est nec reperietur quisquam
qui indicet illum in conspectu regis. exceptis
dijs quorum non est cum hominibus con-
uersatio. Quo audito rex in furore et in-
ira magna precepit ut perirent omnes
sapientes babilonis. Et egressa senten-
tia sapientes interficiebantur. querebatur
et daniel et socij eius ut perirent. Tunc
daniel requisitum de lege atque sententia
ab arioch principe militie regis. qui egres-
sus fuerat ad interficiendos sapientes
babilonis. Et interrogauit eum qui a re-
ge potestatem acceperat. quam ob causam
tam crudelis sententia a facie regis esset
egressa. Cum ergo rem indicasset arioch
danieli. daniel ingressus rogauit regem
ut tempus daret sibi ad solutionem in-
dicandam regi. Et ingressus est domum
suam. ananiam et misaeli et asarie socijs su-

is indicauit negocium ut quereretur mi-
sericordiam a facie dei celi super sacramen-
to isto. et non perirent daniel et socij eius
cum ceteris sapientibus babilonis. Tunc
danieli misterium per uisionem nocte
reuelatum est. Et benedixit daniel deum
celi. et locutus ait. Sit nomen domini bene-
dictum a seculo et usque in seculum. quia
sapientia et fortitudo eius sunt. et ipse mu-
tat tempora et etates. Transfert regna. atque con-
stituit. dat sapientiam sapientibus et sci-
entiam intelligentibus disciplinam. Ipse
reuelat profunda et abscondita et nouit
in tenebris constituta. et lux cum eo est
Tibi deus patrum nostrorum confiteor teque
laudo quia sapientiam et fortitudinem
dedisti mihi et nunc ostendisti mihi quod
gauiamus te. quia sermonem regis aper-
uisti nobis. Post hec daniel ingressus
ad arioch quem constituerat rex ut per-
deret sapientes babilonis. sic ei locutus
est. Sapientes babilonis ne perdas. In-
troduce me in conspectu regis. et solutionem
regi narrabo. Tunc arioch festinus intro-
duxit danielem ad regem et dixit ei. In-
ueni hominem de filiis transmigrations
iude qui solutionem regi annunciet. Respon-
dit rex et dixit danieli cui nomen erat baltha-
sar. Putas uerere potes mihi indicare
somnia quod uidi et interpretationes eius.
Et respondens daniel coram rege ait. Nihil
tuum quod rex interrogat sapientes magi et
arioli et aruspices neque ualeant indicare regi
sed est deus in celo reuelans misteria que indi-
cauit tibi rex nabuchodonosor qui uentura
sunt nouissimis temporibus. Somnium tuum et
uisiones capitis tui in cubili tuo huius-
cemodi sunt. Tu rex cogitare cepisti in
stratu tuo quod esset futurum post hec. et qui
reuelat misteria ostendit tibi que uentura
sunt. Tibi quibus non in sapientia que est in me plus
quam in cunctis uiuentibus. sacramentum hoc
reuelatum est. sed ut interpretatio regi ma-
nifesta fieret et cogitatio domini tui sci-
res. Tu rex uidebas. et ecce quasi statua
una gradibus. Statua illa magis et statua
sublimis stabat contra te. et intuitus eius erat
terribilis. Huius statue caput ex auro

optimo erat pectus autē et brachia de argento. porro venter et femora ex ere. tibie autem ferree. pedum quedam pars erat ferrea. quedam autem fictilis. Quid debas ita donec abscisus ē lapis de monte sine manibus et percussit statuam in pedibus eius ferreis et fictilibus et comminuit eos. Tūc cōtrita sunt pariter ferrū testa es argentum et aurum. et redacta quae sunt in fauillā estive aree que rapta sunt venter. nullusque locus inuentus est eis. Lapis autē qui percussit statuam factus est mōs magnus et impleuit vniuersam terram. Hoc est somniū. interpretacionē quae eius dicemus corā te rex. Tu rex regū es. et deus celi regnū et fortitudinē et imperiū et gloriā dedit tibi et omnia in quibus habitant filij hominū et bestie agri et volucres quoque celi dedit in manu tua et sub ditione tua vniuersa constituit. Tu es ergo caput aureum. Et post te surget regnū aliud minus te argenteum et regnum tertium aliud ereuz quod imperabit vniuersae terre et regnū quartū erit velut ferreū. Quomodo ferrū comminuit et domat omnia. sic comminuet et conteret omnia haec. Porro quia vidisti pedum et digitorum partes testeam figurā et partem ferream. regnum diuisum erit quod tamen de plantario ferri orietur. Secundū quod vidisti ferrū mixtū teste ex luto et digitos pedū ex parte ferreos et ex parte fictiles. ex parte regnum erit solidū. et ex parte contritū. quod autē vidisti ferrū mixtū teste ex luto. commiscebuntur quidem humano semini sed non adherēbunt sibi. sicuti ferrū misceri non potest teste. In diebus autē regnorum illorum inscitabit deus celi regnū. quod in eternum non dissipabitur et regnum eius alteri populo non tradetur. Comminuet autem et consumet vniuersa regna haec et ipse stabit in eternum. Secundū quod vidisti quod de monte abscisus ē lapis sine manibus et comminuit testam et ferrū et es argentum et aurū. deus magnus ostendit regi que ventura sunt postea. et verū est somnium et fidelis interpretatio eius.

Tunc rex nabuchodonosor cecidit in faciem suam et danielē adorauit. et hostias et incensum precepit ut sacrificaret ei. Loquens ergo rex ait danieli. Vere deus vester deus deorum est et dominus regum reuelans misteria. quoniam tu potuisti aperire hoc sacramentum. Tūc rex danielē in sublime extulit. et munera multa et magna dedit ei. Et constituit eum principē super omnes prouincias babilonis. et praefectū et magistrum super cunctos sapientes babilonis. Daniel autem postulauit a rege et constituit super opera prouincie babilonis sidrac misac et abdenago. Ipse autē em daniel erat in foribus regis.

III

Nabuchodonosor rex fecit statuam auream altitudine cubitorum sexaginta. latitudine cubitorum sex. et statuit eam in campo duran prouincie babilonis. Itaque nabuchodonosor rex misit ad congregandos satrapas magistratus et iudices duces et tyrannos et praefectos omnesque principes regionum ut conuenirent ad dedicationem statue quam erexerat nabuchodonosor rex. Tūc congregate sunt satrapae magistratus et iudices duces et tyranni et optimates qui erant in potestatibus constituti et vniuersi principes regionum ut conuenirent ad dedicationem statue quam erexerat nabuchodonosor rex. Stabant autem in conspectu statue quam posuerat nabuchodonosor rex. et prece clamabat valenter. Vobis dicitur populis tribubus et linguis in hora qua audieritis sonitū tube et fistule et cithare sambuce et psalterij et simphonie et vniuersi generis musicorum cadentes adorate statuam auream quam constituit nabuchodonosor rex. Si quis autē non prostratus adorauerit. eadem hora mittetur in fornacē ignis ardentis. Post haec igitur statim ut audierunt omnes populi sonitum tube fistule et cithare sambuce et psalterij simphonie et omnis generis musicorum. cadentes omnes populi tribus et lingue adorauerunt statuam auream quam constituerat na-

buchodonosor rex. Statimq; in ipso tē-
pore accedentes viri chaldei accusauerunt
iudeos. dixeruntq; nabuchodonosor
regi. Rex in eternū vive. Tu rex posuisti
decretum vt omnis homo qui audie-
rit sonituz tube fistule et cithare sambu-
ce et psalterij et simphonie et vniuersi ge-
neris musicorū. prosternat se et adoret
statuam auream si quis autem non pro-
cidens adorauerit. mittatur in fornacē
ignis ardētis. Sūt ergo viri iudei q̄s
cōstituisi sup opera regionis babilonie
sidrac misac et abdenago viri isti cōtem-
pserūt rex decretum tuum. Deos tuos
non colunt. et statuam auream quā ere-
xisti non adorant. Tunc nabuchodono-
sor in furore et ira precepit vt adducerēt-
ur sidrac misac et abdenago. Qui con-
festim adducti sunt in cōspectu regis. p-
nūciansq; nabuchodonosor rex ait eis.
Vere ne sidrac misac et abdenago deos
meos non colitis. et statuam aureā quā
constitui nō adoratis. Nūc q̄ si estis pa-
rati quacūq; hora audieritis sonitū tu-
be fistule cithare sambuce et psalterij et
simphonie omnisq; generis musicorū
prosternite vos et adorate statuam quā
feci. quod si non adoraueritis. eadē ho-
ra mittemini in fornacem ignis arden-
tis. Et quis est deus qui eripiet vos de
manu mea. Respondētes sidrac misac
et abdenago. dixerunt regi nabuchodo-
nosor. Nō oportet nos de hac re respon-
dere tibi. Ecce enim deus noster quem
colimus potest eripere nos de camino ignis
ardentis. et de manib; tuis o rex liberare
Quod si noluerit. notū fit tibi rex qz
deos tuos non colimus. et statuam au-
ream quā erexisti nō adoramus. Tunc
nabuchodonosor repletus est furore. et
aspectus faciei illius immutatus ē sup
sidrac misac et abdenago. et precepit vt
succederetur fornax septuplum q̄s suc-
cendi consueuerat. et viris fortissimis
de exercitu suo iussit vt ligatis pedibus
sidrac misac et abdenago mitterēt eos
in fornacē ignis ardentis. Et cōfestim
viri illi vincti cum brachijs suis et thia-

ris et calciamētis et vestib; missi sunt in
mediū fornacis ignis ardentis. Nā ius-
sio regis vrgebat. Fornax autem suc-
censa erat nimis. porro viros illos qui
miserant sidrac misac et abbenago int-
fecit flamma ignis. Viri autē hi tres. i.
sidrac misac et abdenago ceciderūt i me-
dio camino ignis ardēt; colligati. Que
sequūtur in lxxbris voluminibus non
repperi. Et ambulabant in medio flā-
me. laudantes deum et benedicentes do-
mino. Stans autē asarias orauit sic.
Aperiensq; os suum in medio ignis ait
Benedictus es domine deus patrū nos-
trorum. et laudabile et glorioluz nomē
tuum in secula. quia iustus es in omni-
bus q̄ scisti nobis. et vniuersa opera tua
vera et pie tue recte. et omnia iudicia tua
vera. Iudicia enim vera fecisti iuxta om-
nia que induxisti sup nos et super ciui-
tatem sanctam patrum nostrorum hie-
rusalem quia in veritate et in iudicio in-
duxisti omnia hec propter peccata nostra
Peccauimus enī et inique egimus re-
cedentes a te et reliquimus in omnib;.
et precepta tua non audiuius nec ob-
seruauimus nec fecimus sicut preceper-
as nobis vt bene nobis eēt. Dia ergo
que induxisti super nos et vniuersa que
fecisti nobis in vero iudicio fecisti. et tra-
didisti nos in manib; inimicorū iniq̄-
rum et pessimorum preuicatorūq; et
regi et iniusto et pessimo vltra omnē ter-
ram. Et nunc nō possumus aperire os.
Confusio et obprobriū facti sumus ser-
uis tuis et his qui colebant te. Ne q̄su-
mus tradas nos in ppetuum propter
nomen tuum. et ne dissipēs testamentū
tuū neq; auferas misericordiam tuam
a nobis propter abraam dilectū tuū et
ysaac seruū tuum et israel sanctū in tuū
quib; locutus es pollicens q̄ multipli-
cares semen eorum sicut stellas celi. et
sicut arenam q̄ est in litore maris. quia
dñe imminuti sumus plus q̄ oēs gen-
tes. sumusq; humiles in vniuersa tra-
hodie ppter pctā nrā. et nō ē in tpe hoc
p̄iceps et dux et propheta neq; holocauit

stum neq; sacrificiū neq; oblatio neq; incensum neq; locus primitiay corā te ut possum? inuenire misericordiā tuā sed in animo contrito et spū hūilitatis suscipiamur. Sicut in holocausto arietū et tauroꝝ et sicut in milib; agnoꝝ pinguiū sic fiat sacrificiū nēm in cōspectu tuo hodie ut placeat tibi. qm̄ nō ē cōfusio p̄sidiū i te. Et nūc seq̄mur te i toto corde et timemus te. et q̄rimus faciē tuam. Ne confundas nos. sed fac nobis scū iuxta mansuetudinem tuam et s̄m multitudinem misericordie tue et erue nos in mirabilib; tuis. et da gloriā nomini tuo domine. et confundantur oēs qui ostendunt seruis tuis mala. Confundantur in omnipotētia. et robur eorū conteratur et sciant quia tu es dominus deus solus et gloriosus sup orbem terrarū. Et non cessabant qui miserant eos ministri regis succedere fornacē napta et stupa et pice et malleolis. et effundebatur flamma sup fornacem cubitis quibusdraginta nouem. et erupit et incēdit quibus reperit iuxta fornacē de chaldeis. Angelus autem domini descendit cum asaria et socijs eius in fornacem. et excussit flammam ignis de fornace et fecit medium fornacis quasi ventum rosis flātem. et nō tetigit eos omnino ignis neq; contristauit nec quicq; molestie intulit. Tūc hi tres quasi ex vno ore laudabant et glorificabant et benedicebāt deum in fornace dicētes. Benedictus es domine deus patrum nostrorū. et laudabilis et gloriosus et superexaltatus in secula. Et benedictū nomen glorie tue sanctum. et laudabile et superexaltatum in omnibus seculis. Benedictus es in templo sancto glorie tue et super laudabilis et supergloriosus in secula. Benedictus es in throno regni tui. et super laudabilis et superexaltatus in secula. Benedictus es qui intueris abissos et sedes super cherubin et laudabilis et superexaltatus in secula. Benedictus es in firmamento celi. et laudabilis et gloriosus in secula. Benedicite omnia opera

domini domino. laudate et superexaltate eū in secula. Benedicite āgeli dñi domino laudate et c. Benedicite celi domino. laudate. Benedicite aque oēs q̄ sup celos sunt domino. laudate. Benedicite omnes virtutes domini domino. laudate. Benedicite sol et luna domino. laudate. Benedicite stelle celi domino. laudate. Benedicite imber et ros domino. laudate. Benedicite omnis spūs dei domino. laudate. Benedicite ignis et estus domino. laudate. Benedicite frigus et estas domino. laudate. Benedicite rores et pruina domino. laudate. Benedicite gelu et frigus dño. laudate. Benedicite glacies et niues dño. laudate. Benedicite noctes et dies dño. laudate. Benedicite lux et tenebre domino. laudate. Benedicite fulgura et nubes dño. laudate. Benedicat terra dñm. laudet et superexaltet eū in secula. Benedicite montes et colles dño. laudate. Benedicite vniuersa germinātia in terra dño. laudate. Benedicite fontes dño. laudate. Benedicite maria et flumina dño. laudate. Benedicite cete et omnia q̄ mouētur in aquis dño. laudate. Benedicite omnes volucres celi domino. laudate. Benedicite omnes bestie et pecora dño. laudate. Benedicite filij hominū domino. laudate. Benedicat israel dominum. laudet et superaltet eū in secula. Benedicite sacerdotes dñi dño. laudate. Benedicite serui domini domino. laudate. Benedicite spūs et anime iustorū domino. laudate. Benedicite sancti et humiles corde domino. laudate. Benedicite anania asaria misael domino. laudate et superexaltate eū in secula. qz eruit nos de inferno et saluos fecit de manu mortis. et liberauit nos de medio ardentis flāme. et de medio ignis eruit nos. Confitemini dño qm̄ bonus. qm̄ in seculis misericordia eius. Benedicite omnes religiosi domino deo deorum. laudate et confitemini ei. quia in omnia secula misericordia eius.

Hucusq; in hebreo non habetur. et q̄ possum? de theodotionis editiōe trāssata sunt. Tunc nabuchodonosor rex obstupuit et surrexit p̄pere. et ait optatib; suis. Nōne tres viros misim? in medio

Daniel

tes quia spūs reorum sanctorū in te est
Tūc daniel cuius nomen balthasar ce-
pit intra semetipm tacitus cogitare q̄
si vna hora ⁊ cogitationes ei⁹ cōturba-
bant euz. Rūdens autē rex ait. Baltha-
sar somniū ⁊ interpretatō eius non cō-
turbent te. Respondit balthasar ⁊ dixit
Domine mi somniū his qui te oderūt
⁊ interpretatio eius hostib⁹ tuis fit. Arbo-
rem quam vidisti sublimē atq; robustā
cuius altitudo pertingit ad celuz ⁊ aspe-
ctus illius in omnem terram et rami
eius pulcerrimi et fructus eius nimi⁹.
⁊ esca omniū in ea. subter eam habitā-
tes bestie agri. ⁊ in ramis eius cōmorā-
tes aues celi. tu es rex qui magnificat⁹
es ⁊ inualuisti. ⁊ magnitudo tua creuit
⁊ peruenit vsq; ad celuz. ⁊ potestas tua
in terminos vniuersę terre. q̄ autē vi-
dit rex vigilē et sanctum descendere
de celo ⁊ dicere. succidite arborem ⁊ dis-
sipate illam. attamen germen radicuz
eius in terra dimittite ⁊ vinciat ferro
⁊ ere in herbis foris. ⁊ rose celi consper-
gatur. ⁊ cum feris sit pabulum eius do-
nec septem tempora mutetur super eū.
hec est interpretatio sententię altissimi
q̄peruenit super dominū meum regem
Eiciēt te ab hominib⁹ ⁊ cū bestijs fe-
risq; erit habitatio tua. ⁊ fenum vt los
comedes. ⁊ rose celi infunder⁹. Septē
quoq; tempa mutabuntur super te do-
nec scias q̄ dominetur excelsus sup re-
gnum hominū ⁊ cuiuscunq; voluerit det
illud. q̄ autem p̄cepit vt relinquere-
tur germen radicū eius. id ē arboris. re-
gnū tuum tibi manebit postq; cogno-
ueris potestatem esse celestem. Quā-
obrem rex cōsiliū meum placeat tibi. ⁊
peccata tua elemosinis redime. ⁊ iniq̄-
tates tuas misericordijs pauperū forsi-
tan ignoscet deus delictis tuis. Omnia
hec venerunt super nabuchonosor regē
Post finem mensium duodecim i. au-
la babilonis deambulabat. Respondit
q; rex ⁊ ait. Nonne hec est babilon ciui-
tas magna quam ego edificauī in domū
regni in robore fortitudinis mee ⁊ glo-

ria ⁊ decoris mei. Tūc sermo adhuc ef-
set in ore regis vox de celo ruit. Tibi di-
citur nabuchonosor rex. Regnū tuū
transibit a te. ⁊ ab hominibus eiciēt te
⁊ cum bestijs ⁊ feris erit habitatio tua.
fenum quasi los comedes. ⁊ septem tē-
pora mutabuntur super te. donec scias
q̄ dominetur excelsus in regno homi-
num. ⁊ cuiuscunq; voluerit det illud. Cas-
dem hora sermo completus est sup na-
buchonosor. ⁊ ex hominibus abiect⁹
est. ⁊ fenum vt los comedit. et rose celi
corpus eius infectum est. donec capilli
eius in similitudinem aquilarū cre-
scerent ⁊ vngues ei⁹ quasi vngues auē-
um. Igitur post finem dieruz ego na-
buchonosor oculos meos ad celū les-
uauī. et sensus meus redditus ē mihi.
⁊ altissimo benedixi. ⁊ viuētē in sempiternū laudauī ⁊ glorificauī. quia pote-
stas eius potestas sempiterna. ⁊ regnū
eius in generatione ⁊ generationem. ⁊
omnes habitatores terre apud eum in
nihilū reputati sunt. Iuxta voluntatē
em suam fecit tam in virtutib⁹ celi q̄ in
habitatoribus terre. ⁊ non est qui resi-
stat manui eius. ⁊ dicat ei quare fecisti.
In ipso tempore sensus meus reuer-
sus est ad me. ⁊ ad honore regni mei de-
corēq; perueni ⁊ figura mea reuersa est
ad me ⁊ optimates mei ⁊ magistratus
mei requisierunt me. ⁊ in regno meo re-
stitutus sum. ⁊ magnificentia amplior
addita est mihi. Nūc igitur ego nabu-
chonosor. laudo ⁊ magnifico ⁊ glorifi-
co regem celi. quia omnia opa eius ve-
ra. ⁊ omnes vie eius iudicia. ⁊ gradien-
tes in supbia potest humiliare. V

Althasar rex fecit grāde cōiui-
um. optimatibus suis mille. ⁊
vnusquisq; p̄m suā bibeat eta-
tem. Precepit ergo iam temulentus
vt afferrent vasa aurea ⁊ argentea que
asportauerat nabuchonosor pat̄ eius
de templo qd̄ fuit in hierusalem. vt bi-
berent in eis rex ⁊ optimates eius. pro
resq; eius ⁊ cōcubine. Tūc allata sunt
vasa aurea q̄ asportauerat de tēplo qd̄

fuerat in hierusalē. ⁊ biberūt in eis rex
⁊ optimates eius. uxores ⁊ cōcubine il-
lius. Bibeant vinum ⁊ laudabāt deos
suos aureos ⁊ argenteos ⁊ ereos ferre-
os ligneosq; ⁊ lapideos. In eadez hora
apparuerūt digiti quasi manus homis
scrībentis contra candelabrum in sup-
ficie parietis. aule regie. Et rex aspicie-
bat articulos manus scrībentis. Tunc
facies regis pmutata ē. et cogitationes
eius p̄turbabant eū ⁊ cōpages renū
eius soluebātur. ⁊ genua eius ad seinui-
cem collidebātur. Exclamauit itaq; rex
fortiter. vt introducerent magos chal-
deos ⁊ aruspices. Et ploq̄ns rex ait sa-
pientibus babilonis. Quicūq; legerit
scripturā hāc ⁊ interpretatiōē eius ma-
nifestam mihi fecerit. purpura vestiet.
⁊ torquem auream habebit in collo et
tercius in regno meo erit. Tūc ingressi
omnes sapientes regis non potuerunt
nec scripturam legere. nec interpretatiō-
nem eius indicare regi. Tū rex baltha-
sar satis conturbatus ē ⁊ vultus illius
immutatus est. Sed et optimates ei⁹
turbabātur. Regina autē pro re que ac-
ciderat regi ⁊ optimatib; eius domū cō-
uiuī ingressa est. ⁊ proloquens ait. rex
in eternum viue. Non te conturbēt co-
gitationes tue. neq; facies tua immute-
tur. Est vir in regno tuo qui spūm deo-
rum sanctorū habet in se. ⁊ in dieb; p̄iis
tui scientia ⁊ sapientia inuente sunt in
eo. Nam et rex nabuchodonosor p̄ tu⁹
principem magorum incantatorū chal-
deorum ⁊ aruspicum constituit eum
Pater inquā tuus o rex. quia spiritus
amplior ⁊ prudentia intelligentiaq; et
interpretatio somniorum ⁊ ostēsiō secre-
torum. ac solutio ligatorū inuēte sunt
in eo. hoc est in daniēle. cui rex posuit no-
men balthasar. Nūc itaq; daniēl vocef.
⁊ interpretatiōem narrabit. Igitur i-
troducitur daniēl corā rege. Ad quē
p̄fatus rex ait. Tu es daniēl de filijs ca-
ptiuitatis iude. quez adduxerat p̄ me⁹
rex de iudea. Audiui de te quoniam spi-
ritum deorum habeas. ⁊ scientia intelli-

gentiaq; ac sapientia ampliores inuēte
sunt in te. Et nūc introgressi sunt i cō-
spectu meo sapientes magi vt scriptu-
ram hāc legerēt. et interpretatiōē eius
indicarent. mihi. ⁊ nequuerūt sensum
huius sermōis edicere. Porro ego au-
diui de te q; possis obscura interpretari
⁊ ligata dissoluere. Si q; vales scriptu-
ram legere. ⁊ interpretatiōē eius indi-
care mihi. purpura vestieris. et torquē
aureā circa collū tuū habebis. ⁊ tercius
in regno meo p̄nceps eris. Ad q; r̄ndēs
daniēl ait coram rege. V̄era tua sint
tibi ⁊ dona domus tue alteri da. scriptu-
ram autem legam tibi rex ⁊ interpretati-
onem eius ostendam tibi. Rex. deus
altissimus regnum et magnificentiam.
gloriā ⁊ honores dedit nabuchodonosor
p̄ti tuo ⁊ p̄pter magnificentiā quā dēde-
rat ei. v̄niuersi p̄li tribus ⁊ lingue tre-
mebāt ⁊ metuebāt eū. Quos volebat
interficiebat. quos volebat p̄cutiebat
quos volebat exaltabat. ⁊ quos vole-
bat humiliabat. Quādo autem eleua-
tum ē cor ei⁹. ⁊ spūs illius obfirmatus
ē ad supbiā. deposit⁹ ē de solio regni sui.
⁊ gloria eius ablata ē. ⁊ a filijs hoīm eie-
ctus ē. Sed ⁊ cor ei⁹ cū bestijs positus
ē. ⁊ cū onagris erat h̄itatio eius. Fenū
quoq; vt lvs comedebat. ⁊ rore celi cor-
pus eius infectū est. donec cognosceret
q; potestati haberet altissimus i regno
hoīm ⁊ quēcūq; voluerit suscitabit su-
per illud. Tu quoq; fili⁹ eius balthasar
nō humiliasti cor tuū cū scires hec om-
nia. sed aduersum dominatōrē celi ele-
uasti. Et vasa domus ei⁹ allata sunt
coram te. ⁊ tu ⁊ optimates tui ⁊ uxores
⁊ concubine tue vinū bibistis in eis
Deos quoq; argenteos ⁊ aureos ⁊ ere-
os ferreos ligneosq; ⁊ lapideos. q; non
vidēt neq; audiūt neq; sentiūt. lauda-
sti. porro deū qui habet flatu; tuum i
manu sua ⁊ omnes vias tuas nō glori-
casti. Adcirco ab eo missus ē articulus
manus que scripsit hoc quod exaratu;
est. Hec est autē scriptura q; digesta ē.
Vane thxetel phares. Et hec interpreta-

Daniel

tio sermonis Nane. numeravit deus regnū tuū ⁊ p̄plevit illud. **A**xel. appēsus es in scatera. ⁊ inuētus es min⁹ habens. **B**hahares diuisum ē regnū tuū et datū ē medis ⁊ p̄fis. **T**ūc iubēte rege indut⁹ ē daniel purpura ⁊ circūdata est torques aurea collo eius. ⁊ p̄dicatū est de eo q̄ h̄et p̄tatem tercius in regno. **E**adē nocte interfectus ē balthasar rex chaldeus. ⁊ darius medus successit in regnū. ānos nat⁹ seraginta duos. **VI**

Lacuit dario ⁊ cōstituit sup re p̄gnum satrapas centum viginti vt eēt in toto regno suo. ⁊ sup per eos p̄ncipes tres ex qb⁹ daniel vn⁹ erat vt satrape illis redderēt rōnem et rex nō sustineret molestiam. **I**git daniel supabat om̄es p̄ncipes ⁊ satrapas q̄ sp̄s dei amplior erat in illo. **P**orro rex cogitabat constituere eū sup omne regnum. **E**nde p̄ncipes ⁊ satrape q̄rebant occasionem vt inuenirēt danieli et latere regis. nullāq̄ causam ⁊ suspicionē reperire potuerūt. eo q̄ fidelis esset. ⁊ omnis culpa ⁊ suspitio non inueniretur in eo. **D**ixerūt ergo viri illi. nō inueniem⁹ danieli huic aliquā occasionem nisi forte i lege dei sui. **T**ūc p̄ncipes ⁊ satrape surripuerūt regi ⁊ sic locuti sunt ei. **D**ari rex. in eternū viue. **C**ōsiliū inierūt oēs p̄ncipes regni tui magistratus ⁊ satrape. senatores ⁊ iudices vt decretū impatoriū creat ⁊ edictum vt omnis qui petierit aliquā petitionē a quocūq̄ deo ⁊ homine vsq̄ ad triginta dies nisi a te rex. mittatur in lacū leonū. **N**ūc itaq̄ rex confirmā sententiā. ⁊ scribe decretum vt non immutet qd̄ statutū est a medis ⁊ p̄fis. nec p̄uaricari cuiq̄ liceat. **P**orro rex darius p̄posuit edictum ⁊ statuit. **Q**d cū daniel p̄perisset. i. constitutam legem. ingressus ē domū suam. ⁊ fenestris apertis in cuniculo suo cōtra hierlīm. trib⁹ tempib⁹ in die flectebat genua sua ⁊ adorabat. p̄fitebaturq̄ corā deo suo sicut ⁊ añ facere p̄sueuerat. **C**iri ḡ illi curiosius inq̄rentes inuenirūt danielē orātē ⁊ obsecrā-

tem de⁹ suū. ⁊ accedentes locuti sunt regi super edicto. **R**ex nunquid nō constituisti vt omnis homo q̄ rogaret quēsq̄ de dijs et hoīb⁹ vsq̄ ad dies triginta nisi te rex. mitteret in lacū leonū. **A**d q̄s rōdēs rex ait. **V**erus p̄mo iuxta decretum medoz atq̄ p̄sar. qd̄ p̄uaricari nō licet. **T**ūc rōdēret dixerūt corā rege **D**aniel de filijs captiuitatis iude non curauit de lege tua ⁊ de edicto qd̄ cōstituisi. sed trib⁹ tempib⁹ per diē orat obsecratione sua. **Q**uod verbum cum audisset rex. satis contristatus est. ⁊ p̄ danielē posuit cor vt liberaret eū ⁊ vsq̄ ad occasum solis laborabat vt erueret illū **C**iri autem illi intelligentes regem dixerunt ei. **S**cito rex q̄ lex medoz atq̄ p̄sar est. vt om̄e decretum qd̄ constituit rex non liceat immutari. **T**ūc rex p̄cepit ⁊ adduxerūt danielē. ⁊ miserūt eū in lacū leonū. **D**ixitq̄ rex danieli. deus tuus quem colis semp. ip̄e liberabit te. **A**llatusq̄ ē lapis vnus et positus ē sup os lacu. quē obfig. . . . ait rex anulo suo ⁊ anulo optimatū s. i. orū. ne quid fieret d̄ danielē. **E**t abiit rex in domū suam ⁊ dormiuit icenatus. abiq̄ nō sunt allati coram eo. insup ⁊ somnus recessit ab eo. **T**ūc rex primo diluculo p̄surgēs festinus ad lacū leonū prexit. appropinquāsq̄ lacu danielē voce lacrimabili inclamauit. ⁊ affatus ē eū. **D**aniel serue dei viuētis. deus tuus cui tu seruis semp. putasne valuit te liberare a leonibus. **E**t daniel regi respondēs ait. **R**ex in eternū viue. **D**eus meus misit āgelū suū ⁊ cōclūsit ora leonū. ⁊ nō nocuerūt mihi. q̄ corā eo iusticia inuenta est in me. **S** ⁊ corā te rex delictū nō feci. **T**ūc vlxmēter rex gauisus ē sup eo et danielē p̄cepit educi de lacu. **E**ductusq̄ ē daniel de lacu ⁊ nulla lesio inuenta ē in eo q̄ credidit deo suo. **I**ubēte autē rege adducti sunt viri illi q̄ accusauerūt danielē. ⁊ in lacū leonū missi sunt ip̄i et filij ⁊ vxores eoz. et nō puenerunt vsq̄ ad pauimentū lacu donec arripent eos leones. ⁊ om̄ia ossa eoz cōminuerunt

Tunc barius rex scripsit vniuersis po-
pulis tribubz & linguis habitantibz i vni-
uersa tra. Pax vobis multiplicet. a me
constitutū e et decretū vt in vniuerso i-
perio & regno meo tremiscāt & pauerant
deū danielis. Ipse est em̄ deus viuēs &
eternus in secula. & regnū eius nō dissi-
pabitur. & potestas eius vsq; in eternū.
Ipse liberator atq; saluator faciēs signa
& mirabilia in celo & in terra. qui libera-
uit danielē de lacu leonū. Porro da-
niel pseuerauit vsq; ad regnū darij re-
gnūq; ciri p̄se.

VII

Anno primo balthasar regis ba-
abilōis daniel somnū vidit. vi-
sio autez capitis eius in cubili
suo. Et somnū scribēs breui smōe cō-
prehendit summamq; pstringēs ait. Ti-
debā in visione mea nocte. & ecce q̄tuor
venti celi pugnabāt in mari magno. et
q̄tuor bestie grādes ascēdebāt de mari
diuerse iter se. Prima q̄si leena et alas
habebat aq̄le. Aspiciebam donec euulsi
sunt ale eius & sublata ē de fra & sup pe-
des quasi hō stetit. & cor eius datū ē ei.
Et ecce bestia alia similis vrsō. in parte
stetit & tres ordines erāt in ore ei? & in
dentibz eius. & sic dicebant ei. Surge
comede carnes plurimas. post hęc aspi-
ciebā. & ecce alia q̄si pardus. & alas habe-
bat q̄si auis sup se. Et quatuor capita
erāt in bestia. & potestas data est ei. post
hęc aspiciebaz in visione noctis. & ecce
bestia q̄rta terribilis atq; mirabilis & for-
tis nimis. Dētes ferreos habebat ma-
gnos. comedens atq; cōminuēs & reli-
qua pedibus suis conculcans. Dissimi-
lis autem erat ceteris bestijs quas vi-
deram ante eā. & habebat cornua decēz
Cōsiderabā cornua. & ecce cornu aliud
puulū ortum ē de medio eorū. & tria de
cornibz p̄mis euulsa sunt a facie ei? Et
ecce oculi q̄si oculi hōis erāt i cornu isto
& o3 loq̄ns ingentia. Aspiciebam donec
throni positi sunt. et antiquus diez se-
dit. vestimentū eius cādidū q̄si nix. & ca-
pilli capitis eius q̄si lana mūda. Thro-
nus eius flamme ignis rote eius ignis

accēsus flui? igne? rapidusq; egrediet
bat a facie eius. Milia milium ministra-
bāt ei. & decies cētena milia assiste bāt ei
Iudiciū sedit & libri ap̄ri sunt. Aspicie-
bā p̄pter vocē smonū grādū q̄s cornu
illud loq̄bat. Et vidi qm̄ interfecta eēt
bestia. & perisset corpus ei? & traditū eēt
ad pburendū igni. aliaz q̄z bestiaz abla-
ta esset potestas. & tempavite cōstituta
essent eis vsq; ad tēpus & tēpus. Aspici-
ebam ergo in visione noctis. & ecce cuz
nubibz celi q̄si filius hōis veniebat. & vs-
q; ad antiquū diez puenit & in cōpectu
eius obtulerūt eū. Et dedit ei potestatē
& honorem & regnū. & omnes ppli tribz
& lingue ipsi seruient. Potestas eius po-
testas eterna que non aufereē. & regnū
eius qd nō corūpetur. Dormuit sp̄s
meus. Ego daniel territus sum in his
& visiones capitis mei cōturbauerū. &
me. Accessi ad vnū de assiste tibz. & veni-
tatē querebā ab eo de oibz his. Qui di-
xit mihi int̄ p̄tationē smonū. & docuit
me. De quatuor bestie magne quatuor
sunt regna q̄ consurgent de terra. Su-
scipient autē regnū sancti dei altissimi
& obtinebunt regnū vsq; in seculū & se-
culū seculoz. Post h̄ volui diligēter vi-
scere de bestia q̄rta q̄ erat dissimilis val-
de ab om̄ibz & terribilis nimis. Dētes
& ynques ei? ferrei. cōdebat & cōminu-
ebat. & reliq; pedibz suis cōculcabat. Et
de cornibz decē q̄ habebat in capite. & de
alio qd ortū fuerat. an qd ceciderāt tria
cornua. & de cornu illo qd hēbat oculos
& os loq̄ns grandia. & maius erat ceteris
Aspicebā. & ecce cornu illud faciebat tel-
lum aduersus sanctos et p̄ualebat eis
donec venit antiquus diez & iudiciū
dedit sanctis excelsi. & t̄pus aduenit et
regnū obtinuerūt sc̄ti. et sic ait. Bestia
quarta. regnū q̄rtū erit in terra qd ma-
ius erit om̄ibz regnis. & deuorabit vni-
uersaz terrā & cōculcabit & cōminuet eā.
Porro cornua decē ipsius regni decē re-
ges erunt. & alius consurget post eos &
ipse potētior erit prioribz. et tres reges
humiliabit. Et sermōes p̄tra excelsū

Daniel

loquetur. et sanctos altissimi preteret. Et putabit quod possit mutare tempora et leges. et tradent in manu eius usque ad tempora et tempora et dimidium temporis. Et iudicium sedebit ut auferat potentiam et ceteras et disparet usque in finem regnum autem et potestas et magnitudo regni que est subter omne celum deus populo sanctorum altissimi. cuius regnum: regnum semperiternum est. et omnes reges seruiet ei et obedient. **Hucusque finis verbi.** Ego daniel multum cogitationibus meis perturbabar. et facies mea mutata est in me. Verba autem in corde meo conseruaui. **VIII**

Anno tercio regni balthasar regis visio apparuit mihi. Ego daniel post id quod videram in principio vidi in visione mea cum essem in iustis castro quod est in helam regione. vidi autem in visione esse me super portam vlai. et leuaui oculos meos et vidi. Et ecce aries vnus stabat ante paludem hinc cornua ex celsa. et vnus excelsius altero atque succrescentes. Postea vidi arietem cornibus ventilante per occidentem et per aquilonem et per meridiem. et omnes bestie non poterant resistere ei neque liberari de manu eius fecitque secundum voluntatem suam et magnificatus est. Et ego intelligebam. Ecce autem hircus caprarum veniebat ab occidente super faciem totius terre et non tangebatur frax. Porro hircus habebat cornu in signo in oculis suis et venit usque ad arietem illum cornutum quem videram stantem ante portas et cucurrit ad eum in impetu fortitudinis sue. Cumque appropinquaret prope arietem efferatus est in eum et percussit arietem et comminuit duo cornua eius. et non poterat aries resistere ei. Cumque eum misisset in terram percussit. et nemo quibus liberare arietem de manu eius. Hircus autem caprarum magnus factus est nimis. Cumque creuisset fractus est cornu magnum et orta sunt quatuor cornua subter illud per quatuor ventos celi. De vno autem ex eis egressum est cornu vnus modicum. et factum est grande contra meridiem et contra orientem et contra fortitudinem. Et magnificatum est usque ad fortitudinem celi. et deiecit de fortitudine et de stellis. et percussit

cauit eas. Et usque ad principem fortitudinis magnificatus est. et ab eo tulit iuge sacrificium. et deiecit locum sanctificationis eius. Robur autem datum est ei per iuge sacrificium propter peccata. et prosterneret veritas in terra. et pererabit et faciet. Et audiui vnus de sanctis loquentem. et dixit vnus sanctus alteri nescio cui loquenti. usque visio et iuge sacrificium et peccatum de solationis que facta est et sanctuarium et fortitudo percussit. et dixit ei. Usque ad vesperam et mane duo milia treceti. et mundabitur sanctuarium. Factum est autem cum viderem ego daniel visionem et querebam intelligentiam. ecce stetit in conspectu meo quasi spes viri. Et audiui vocem viri inter vlai et clamauit et ait. Gabriel fac intelligere istam visionem. Et venit. et stetit iuxta vbi ego stabam. Cumque venisset pauens corruui in faciem meam. Et ait ad me. Intellige fili hominis. quoniam in tempore finis complebitur visio. Cumque loqueretur ad me collapsus sum prostratus in terram. Et tetigit me et statuit me in gradu meo dixitque mihi. Ego ostendam tibi que futura sunt in nouissimo maledictionis. quoniam habet tempus finem suum. Aries quem vidisti habet cornua rex medorum est atque persarum porro hircus caprarum rex grecorum est et cornu grande quod erat in oculis eius. ipse est rex primus. qui autem fracto illo surrexerunt quatuor pro eo. quatuor reges de gente eius surgent sed non in fortitudine eius. Et post regnum eorum cum creuerint iniquitates. Surgent rex impudens facie et intelligens propositiones et roturabit fortitudo eius. sed non in viribus suis. et supra quibus credi potest vniuersa vastabit et percussit et faciet. Et interficiet et robustos et populum sanctorum secundum voluntatem suam. et diriget volus in manu eius. et cornu suum magnificabit. et in copia rex omnium occidet plurimum. Et per principem principum surgent et sine manu coterent. Et visio vespe et mane que dicta est vera est. Tu ergo visio signa. quia post multos dies erit. Et ego daniel languis et egrotavi per dies. cumque surrexissim faciebam opera regis et stuporabam ad visionem et non erat qui intepretaretur.

IX

B iiii

In anno primo datus filij assueri
i de semie medoz q̄ impauit sup
regnū chaldeoz anoyno regni
eius. ego daniel intellexi i libris n̄ierū
annoꝝ de q̄ factus est fmo dñi ad hie
miā p̄pheta. vt cōpleretur desolationis
hierim septuaginta anni. ⁊ posui faciez
meā ad dñm deū meū rogare ⁊ deprecari
i ieiunjs sacco ⁊ cinere. ⁊ orauī dñm
deū. ⁊ cōfessus sum ⁊ dixi. Obsecro do
mine deus magne ⁊ terribilis custodi
ens pactū ⁊ miām diligētibz te ⁊ custo
dientibz mādata tua. peccauim⁹ iniq̄ta
tem fecim⁹. ampie egimus. ⁊ recessim⁹
⁊ declinauimus a mādatibz tuis ac iudi
cijs. Nō obediuimus suis tuis p̄phetjs
q̄ locuti sunt in noīe tuo regibus n̄is
principibz n̄is. p̄tibz n̄is omniqz p̄lo
terre. Tibi dñe iusticia. nob̄ autē p̄fusio
faciei sicut ē hodie viro iuda. ⁊ hitatori
bus hierim ⁊ omni isrl. his q̄ p̄pe sunt. ⁊
his q̄ p̄culsi vniuersis fr̄is ad q̄s eiec
si eos p̄pter iniq̄tates eoz in qb̄ pecca
uerūt in te dñe. Nō p̄fusio faciei. regibz
n̄is p̄ncipibz n̄is et p̄tibz n̄is. q̄
peccauerūt. Tibi autē dño deo n̄ro miā ⁊
ppiciatio. qz recessim⁹ a te. ⁊ nō audiui
mus vocē dñi dei n̄ri vt ābularem⁹ i le
gei⁹ quā posuit nob̄ p̄ suos suos p̄phē
tas. ⁊ oīs isrl p̄uariatū sunt legē tuā
⁊ declinauerūt ne audirēt vocē tuā. ⁊
stillauit sup nos maledictō ⁊ detestatio
q̄ scripta ē in libro moysi sui dei qz pec
cauimus ei. et statuit sermōes suos q̄s
locutus ē sup nos et sup p̄ncipes n̄ros.
qui iudicauerūt nos vt supinduceret i
nos magnū malū quale nunq̄ fuit sub
omni celo. fmo q̄ factū ē i hierim. sicut
scriptū ē in lege moysi. Omne malum
hoc venit sup nos. Et nos rogauimus
faciē tuā dñe deus n̄r vt reuerteremur
ab iniq̄tatibz n̄ris. ⁊ cogitarem⁹ verita
tem tuā. Et vigilauit dñs sup maliciā.
⁊ adduxit eā sup nos. Iustus dñs deus
n̄r in oībz opibz suis q̄ fecit. Nō em̄ au
diuimus vocē eius. Et nūc dñe deus
n̄r q̄ eduxisti pplm tuū de terra egipti i
manu forti. ⁊ fecisti tibi nomen fmo diē

hanc peccauimus iniq̄tates fecim⁹ dñe
in oēm iusticiā tuā. Auertat obsecro ira
tua ⁊ furoꝝ tuos a ciuitate tua hierim ⁊
a mōte sc̄to tuo. Propt̄ pctā em̄ n̄ra et
iniq̄tates patrū n̄roz. hierim ⁊ p̄ls tu
us in obprobriū sunt oībz p̄ circumitū
nostrū. Nunc ergo exaudi deus nos
orationem serui tui ⁊ p̄ces eius. ⁊ ostē
de faciē tuā super sanctuarū tuū qd̄
desertum est. Propter temetip̄m in di
na deus meus aurē tuā. ⁊ audi. aperi
culos tuos ⁊ vide desolationē n̄rā et
ciuitatē sup quā inuocatū ē nomē tuū.
Necqz em̄ in iustificatōibz nostris. pro
sternimus p̄ces ante faciē tuā. sed in
miseratōibz tuis multis. Exaudi dñe
placare dñe attende ⁊ fac. Ne moreris
p̄pter temetip̄m deus meus. qz nomen
tuū inuocatū ē sup ciuitatē et super pos
tulum tuum. Cūqz adhuc loquerer et
orarem ⁊ cōfiterer peccata mea ⁊ pecca
ta ppli mei isrl vt prosternerem p̄ces
meas in cōspectu dei mei. p̄ monte sc̄to
dei mei. adhuc me loq̄nte i orōne mea
ecce vir gabriel quē videraz in visione a
p̄ncipio cito volās tetigit me in tpe sa
crificij vesptini. ⁊ docuit me ⁊ locutus ē
mihi. dixitqz. Daniel nūc egressus se m
vt docerem te ⁊ itelliger es. Ab exordio
p̄cū tuaz egressus est fmo. Ego autē
veni vt iudicāre tibi quia vir de sideric
es. Tu autē animaduerte finonem. ⁊ i
tellige visionē. Septuaginta ebdoma
des abbreviate sunt sup pplm tuum et
sup urbē sanctā tuā vt p̄sumet p̄uari
catio. ⁊ finē accipiat pctā ⁊ delectat iniq̄
tas ⁊ adducat iusticiā sempiterna. ⁊ im
pleatur visio ⁊ p̄pheta. ⁊ vngat sancti
sanctoruz. Scito ergo ⁊ animaduerte
ab exitu sermonis vt itez edificet hie
rusalē vsqz ad xpm duces. lx bdomades
septē ⁊ lxx bdomades sexagintadue erūt
⁊ rursus edificabit platea ⁊ muri i an
gustia temporuz. Et post lxx bdomades
sexagintaduas occidetur xpm ⁊ nō erit
eius populus qui eum negaturus est.
Et ciuitatem ⁊ sanctuarium dissipabit
populus cum duce venturo. ⁊ finis ei⁹

vastitas. et post finem belli statuta desolatio. Confirmabit autem pacis multis hebdomada una et in dimidio hebdomadis deficiet hostia et sacrificium. Et erit in templo abominatio desolationis et usque ad consumationem et finem perseverabit desolatio.

X
 Anno tercio regni ciri regis persarum dñi revelatum est danieli cognomēto balthasar. et dñum verum et fortitudo magna intellexit sermonem. Intelligentia enim est opus invisibile. In diebus illis ego daniel iugebam triduum hebdomadarum diebus. panem desiderabilem non comedimus. et caro et vinum non introierunt in os meum. Sed neque unguento unctus sum. donec compleretur triduum hebdomadarum dies. Die autem vicesima et quarta mensis primi erant iuxta fluvium magnam que est tigris. et levavi oculos meos et vidi. Et ecce vir unus vestitus lineis. et rennes eius accincti auro obriso. et corpus eius quasi chrysolitus. et facies eius velut species fulguris et oculi eius velut lapas ardes et brachia eius et que deorsum sunt usque ad pedes quasi spes eris cadentis. et vox firmamenti eius velut vox multitudinis. Vidi autem ego daniel solus visionem. porro viri qui erant mecum non viderunt. sed terrorem nimium irruit super eos. et fugerunt in absconditum. Ego autem relictus solus vidi visionem grandem hanc. et non remansit in me fortitudo. sed et spes mea immutata est in me et emarcui nec habui quicquam virium. Et audivi vocem sermonum eius et audies iacebam cōsternatus super faciem meam. et vultus meus herebat terre. Et ecce manus tetigit me: et erexit me super genua mea. et super articulos manuum mearum. et dixit ad me. Daniel vir desideriosus intellige verba que ego loquor ad te. et sta in gradu tuo. Nunc enim sum missus ad te. Cumque dixisset mihi sermonem istum. steti tremens. et ait ad me. Noli metuere daniel. quia ex die primo que posuisti cor tuum ad intelligendum ut te affligeres in conspectu dei tui. exaudita sunt verba tua. et ego veni propter sermones tuos. Princeps autem regni persarum

resistit mihi viginti et uno diebus. et ecce michael unus de principibus primis. venit in adiutorium meum et ego remansit ibi iuxta regem persarum. Veni autem ut doceres te que ventura sunt populo tuo in novissimis diebus quoniam adhuc visio in dies. Cumque loqueretur mihi huiusmodi verbis. deciei vultum meum ad terram et tacui. Et ecce quasi similitudo filii hominis tetigit labia mea et aperies os meum locutus sum. et dixi ad eum que stabat contra me. Domine mi in visione tua dissolute sunt pages mee et nihil in me remansit virtutum. Et quomodo poterit servus domini mei loqui cum domino meo. Nihil enim in me remansit virtutum. sed et halitus meus intercluditur. Rursum ergo tetigit me quasi visio hominis. et confortavit me et dixit. noli timere vir desideriosus par tibi. confortare et esto robustus. Cumque loqueretur mecum. conualui et dixi. Loquere domine mi quia confortasti me. Et ait. Nihil scis que venerim ad te. Et nunc revertar ut prelior adversum principem persarum. Cum enim egrederer apparuit princeps grecorum veniens. Veritatem annunciat tibi quod expressum est in scriptura veritatis. et nemo est adiutor meus in omnibus his nisi michael princeps vester.

XI
 Ego autem a primo anno dario meo di stabam ut confortarer et roborarer. Et nunc veritatem annunciat tibi. Ecce adhuc tres reges stabunt in perfide. et quartus dicabitur opibus nimis super omnes. et cum invaluerit divitiis suis concitabit omnes adversum regnum grecie. Surget vero rex fortis et dominabitur potestate multa et faciet quod placuerit ei. Et cum steterit conteretur regnum eius. et dividetur in quatuor ventos celi. sed non in posteros eius neque secundum potentiam illius qua dominatus est. Lacerabitur enim regnum eius etiam in externos exceptis his. Et confortabit rex austri. et de principibus eius prevalerit super eum. Et dominabitur ditione. Multa enim dominatio eius. Et post finem annorum federabuntur. Filiique regis austri veniet ad reges

q̄lonis facere amicitia. et nō obtinebit
ortu dinē brachij. nec stabit semē ei?
Et tradet ip̄a. et q̄ adduxerunt eā adole
scentes ei? et qui p̄fortabāt eā in t̄pibz.
Et statim de germine radicū eius plan
tatio. et veniet cū exercitu et ingrediet̄ pro
uincia regis aq̄lonis. et abutet̄ eis et ob
tinebit. In sup̄ et deos eoz et sculptilia.
vasa q̄z p̄ciosa auri et argēti captiua du
cet in egiptū. Ipse p̄ualebit aduersus
regē aq̄lonis. Et intrabit in regnuz rex
austri. et reuertet̄ ad terrā suā. filij autē
eius puocabūt̄ et congregabunt mul
titudinē exercitū plimoz. Et uiet p̄
perās et inūdans. et reuertet̄ et cōcitabit̄
et cōgrediet̄ cū robore ei?. Et puocatus
rex austri egredietur et pugnabit aduer
sus regem aq̄lonis. et p̄pabit multitudi
nē nimā. et dabit̄ multitudo in manus
eius et capiet̄ multitudinē. et exaltabit̄
cor ei? et deiciet̄ multa milia sed nō p̄ua
lebit. Conuertet̄ enī rex aq̄lonis et p̄pa
bit multitudinē multo maiorē q̄z p̄?
Et in fine tēpoz ānozūq̄z veniet p̄perā
cū exercitu magno et opibz nimis. In
t̄pibz illis multi cōsurgēt aduersus re
gem austri. Filij q̄z p̄uuaricatorū ppli
tui extollēt̄ ut impleāt uisionē et cor
ruent. Et ueniet rex aq̄lonis et cōp̄orta
bit aggerē. et capiet̄ vrbes munitissimas
et brachia austri nō sustinebūt. Et p̄sur
gent electileius ad resistendū. et nō erit
fortitudo. Et faciet ueniēs sup̄ eum iu
pta placitū suū. et non erit qui stet p̄tra
faciē ei? et stabit in terra inclita et consu
metur in manu eius et ponet̄ faciē suā
ut ueniat ad tenendū vniuersuz regnū
ei? et recta faciet cū eo. Et filiā femiarū
dabit̄ ei ut euertat illuz. et nō stabit nec
illius erit. Et cōuertet̄ faciē suā ad isu
las et capiet̄ multas et cessare faciat p̄ni
cipē obprobrij sui. et obprobrij ei? con
uertet̄ i eū. Et auertet̄ faciē suā ad ipe
riū fr̄e sue. et impinguet et corruet. et nō
inueniet̄. Et stabit in loco eius vilissi
mus et indign? decoze regio. et in paucis
diebz p̄teret̄ nō in furoze nec in p̄lio. et
stabit in loco eius despect? et nō tribuet̄

ei honoz regi?. Et ueniet clam et obtine
bit regnū i fraudulētia. Et brachia pu
gnātis expugbunt a facie eius et p̄teret̄
Iusup et dux federis. Et post amicitias
cū eo faciet dolū. et ascēdet et supabit in
modico p̄plo. et abūdantes et vrbes vr
bes ingrediet̄. et faciet q̄ nō fecerūt p̄fes
eius et p̄fes patrū eius. Rapinas et pre
dā et diuitias eoz dissipabit. et nō firmis
mas cogitatōes inibit. et hoc vsq̄ ad tē
pus. Et p̄citabitur fortitudo eius et cor
ei? aduersum regē austri i exercitu mas
gno. Et rex austri puocabit̄ ad bellum
multis auxilijs et fortibz nimis et nō sta
būt. qz inibūt aduersus eū p̄silia. et cor
medētes panē cū eo p̄terent illū. exerci
tusq̄ ei? opprimet̄. et cadēt infecti pluri
mi. Duoz q̄z regū cor erit ut male faci
ant. et ad mēsam vnā mendatiuz loq̄nt̄
et nō p̄ficiēt qz adhuc finis i aliud t̄ps
Et reuertet̄ in trā suā cū opibz mltis et
cor eius aduersum testamētū sanctū et
faciet et reuertetur in terram suā. Sta
tuto tpe reuertet̄ et ueniet ad austrū et
et nō erit p̄iori simile nouissimū. Et uē
nient sup̄ eū trieres et romani. et p̄cutie
tur et reuertet̄. et indigbitur p̄ testamē
tū sanctuarij et faciet reuerteturq̄. et co
gitabit aduersum eos q̄ dereliquerunt te
stamentuz sanctuarij. Et brachia ex eo
stabūt. et polluent sanctuariū fortitudi
nis. et auferent iuge sacrificiū. et dabit̄
abominationē in desolationē. Et impij
in testamētū simulabūt fraudulēter
Populus autē sciens deū suum obtine
bit et faciet. Et docti i p̄plo docebūt plu
rimos et ruent in gladio et in flamma et
in captiuitate et in rapina dierū. Longz
corruerint subleuabūt̄ur auxilio puulo
et applicabūt̄ur eis plimi fraudulenter
Et de eruditis ruent. ut p̄sentur et eli
gātur et dealbentur vsq̄ ad tempus pre
finitum. quia adhuc aliud tempus erit
Et faciet iuxta uolūtatem suam rex. Et
eleuabitur et magnificabitur aduersus
omnem deum. Et aduersus deum teo
rū loquetur magnifica et dirigetur do
nec compleatur iracundia. Perpetrata

Daniel

quippe ē diffinitio. Et deū patrū suorū nō reputabit. 7 erit in ꝑcupiscentijs seminariū. nec quēq; deorū curabit. qz aduersum vniuersa ꝑsurget. Deum autē maosim i loco suo venerabit. 7 deū quē igrauerūt ꝑres ei. colet auro 7 argēto. 7 lapide ꝑcioso. rebusq; ꝑciosis. Et faciet vt munit maosim cū deo aliēo quē nō coguit 7 multiplicabit gloriāz. 7 dabit eis ꝑratem in mult; 7 terrā diuideret ꝑuito. Et in tpe ꝑfnito ꝑliabit aduersus eū rex austri. 7 quasi tēpestas veiet ꝑtra illum rex aquilonis in currib; 7 in equitib; 7 in classe mag;. 7 ingrediet terras. 7 cōteret 7 ꝑtrāhiet. Et introibit i fram gliosam. 7 mlti corruēt. De autē sole saluabūt de manu ei' edom 7 moab 7 ꝑncipes filiorū āmon. Et mittet manū suā in frās. 7 terra egypti nō effugiet. Et dñabit thesaurorū auri et argēti 7 in oīb; ꝑciosis egypti. ꝑ libiam quoq; 7 ethiopiā trā sibat. 7 fama turbabit euz ab oriente 7 ab aquilone 7 veniet i multitudine magna vt conterat 7 interficiat plurimos. Et figet tabnaculū suū a ꝑedno inter duo maria sup montē inclitū 7 sc̄m. 7 veniet vsq; ad summitatem ei' 7 nemo auxiliabit ei. XII

In tpe autē illo cōsurget michaell ꝑnceps magnus. q̄ stat ꝑ filijs ꝑli tui 7 veiet tꝑus q̄le nō fuit ab eo. et q̄ gētes eē ceperūt vsq; ad tꝑs illud. Et in tpe illo saluabit ꝑpls tuus. oīs q̄ inuētus fuerit script' in libro. Et multi de his q̄ dormiūt in fre pulvere euigilabūt. alij in vitā eternā. alij in obprobriū vt videāt semp. Qui autē docti fuerint fulgebunt q̄si splendor firmitati. 7 q̄ ad iusticiā erudiūt mltos. quasi stelle in ꝑpetuas eternitates. Tu autē daniel claude sermones 7 signa libꝛū vsq; ad tꝑs statutū. Plurimi ꝑtrā sībunt. multiplex erit scientia. Et vidi ego daniel et ecce quasi duo alij stabāt vnus hinc sup ripam fluminis. 7 alius inde ex altera ripa fluminis. Et dixi viro q̄ erat indutus lineis qui stabat sup aquas fluminis. Usq; quo finis horum

mirabiliū. Et audiui virū qui indutus erat lineis qui stabat sup aq; flumis cū eleuasset dexterā 7 sinistrā suā i celū 7 iurasset ꝑ viuētē in eternū quia in tempus 7 tꝑa 7 dimidiū tꝑis. Et cū cōpleta fuerit dispersio man' ꝑli sancti. ꝑplebūt vniuersa hęc. Et ego audiui 7 non intellexi. Et dixi dñe mi qd erit ꝑost hęc. Et ait. Vade daniel. qz clausi sunt signatq; sermones vsq; ad ꝑfnitū tꝑs. Eligent 7 dealbabit 7 q̄ si ignis ꝑbabūtur multi. Et impie agēt impij neq; intelligēt oēs impij. Porro docti intelligēt. 7 a tpe cū ablatū fuerit iuge sacrificiū 7 ꝑfita fuerit abominatio i desolationē. dies mille ducenti nonaginta. Beatus q̄ expectat. et ꝑuenit vsq; ad dies mille trecentos trigintaq; nq;. Tu autē daniel. vade ad ꝑfnitum. 7 requiesces 7 stabis in sorte tua in fine dierū. Hucusq; danielē in hebraico volumine legim'. et cetera q̄ sequūtur vsq; ad finem libri. de theodotionis editiōe trāslata sunt.

XIII

Erat vir hitans in babilone 7 nomē ei' iochim. 7 accepit uxore noie iusannā filiam helichie. ꝑulcrā nimis 7 timētē deū. Parētes em̄ illius cū essent iusti erudierunt filiā suā ꝑm legē moisi. Erat autē iochim diues valde. 7 erat ei pomeriū vicinum domui sue. 7 ad ipm cōfluebant iudei. eo qd eēt honorabilior oīm. Et cōstituti sunt duo senes iudices in illo anno de quib; locutus est dñs qz egressa est iniquitas de babilone a seniorib; iudicib; qui videbātur regere populum. Isti frēqntabant domū iochim. 7 veniebāt ad eos oēs q̄ hēbant iudicia. Cū autē ꝑpls reuertisset ꝑ meridiez ingrediebatur iusanna 7 deambulabat in pomerio viri sui. Et videbāt eā senes q̄ridie ingredientē 7 deambulantē. 7 exarserūt in cōcupiscentiam eius. Et enerte rūt sensum suū. et declinauerūt oculos suos vt nō viderent celū. neq; recordarentur iudiciorū iustorū. Erāt ḡ ab vultu nerati amore eius. nec indicauerūt sibi

Et diiudicabo eos. Cum igitur diuisi eēnt alter ab altero. vocauit vnū de eis. et dixit ad eū. Inueterate dies malorū nūc uenerūt peccata tua que operaberis prius. iudicans iudicia iniusta. innocētes opprimens. et dimittens noxios dicente dño: innocentē et iustū nō interficies. Nunc igitur si uidisti eā. dic qua sub arbore uideris eos colloquētes sibi. Qui ait. Sub cyno. Dixit autē daniel. Recte mentitus es in caput tuū. Ecce enim angelus dei accepta sūta ab eo scindet te mediū. Et amoro eo iussit uenire aliū et dixit ei. Semē chanaā et nō iuda species decepit te. et occupiscentia subuertit cor tuū. Sic faciebatis filiabi israhel. et ille timentes loq̄bant̄ uobis sed nō filia iuda sustinuit iniquitatē vram. Nunc igitur dic mihi sub qua arbore cōprescenderis eos loquentes sibi. Qui ait sub primo. Dixit autē ei daniel. Recte mentitus es et tu in caput tuū. Manet enim angelus dei gladiū habens ut secet te mediū. et iter faciat uos. Exclamauit itaq̄ omnis ceterus uoce magna et benedixerunt deum qui saluat sperantes in se. Et cōsurrexerūt aduersus duos p̄biteros. Conuicerat enim eos daniel ex ore suo falsum dixisse testimoniū. Fecerūtq̄ eis sicut male egerant aduersus primā ut facerent s̄m legē moysi. et interfecerūt eos. Et saluatus est sanguis innocens in die illa. belchias autē et uxor eius laudauerūt deū pro filia sua susanna cū ioachim marito eius et cognatis omnibus quia nō ē inuenta in ea res turpis. Daniel autē actus est magnus in conspectu populi a die illa et deinceps. Et rex astrages appositus est ad patres suos et suscepit cirus per se regnum eius.

XIII

Rat autē daniel cōiuiua regis. et honoratus sup omnes amicos eius. Erat q̄ idolū apud babilonios nomine bel. et impendebant̄ in eo per dies singulos simile arte duodecim. et oues quadraginta. uinūq̄ amphore sex. Rex q̄ colebat eū. et ibat p̄ singulos dies adorare eū. Porro daniel adora-

bat deū suū. Dixitq̄ ei rex. Quare non adoras bel. Qui r̄ndēs ait ei. Quia nō colo idola manufacta sed uiuentē deū. qui creauit celum et terrā et habet p̄tatem ois carnis. Et dixit rex ad eū. Non uide tur tibi esse bel uiuens deus. An nō uides quanto comedat et bibat q̄tidie. Et ait daniel arridēs. Ne erres rex. Ille ē enim intrinsecus luteus. forinsecus ereus. neq̄ comedit aliquando. Et iratus rex uocauit sacerdotes eius. et ait eis. Nisi dixeritis mihi quis est qui comedat imperfas has. moriemini. Si autē ostenderitis quoniā bel comedat hec. morietur daniel. quia blasphemauit in bel. Et dixit daniel regi. Fiat iuxta uerbū tuū. Erant autē sacerdotes bel septuaginta. exceptis uxoribus et paruulis et filiis. Et uenit rex cū daniēle in tēplū belis. Et dixerūt sacerdotes belis. Ecce nos egrediemur foras. et tu rex pone escas et uinū misce. et claude ostiū et signa anulo tuo. Et cum ingressus fueris mane nisi iueneris omnia comesta a bel. morte moriemur. uel daniel qui mentitus est aduersus nos. Considebant autē qui fecerāt sub mensa absconditū introitū. et p̄ illum ingrediebantur semp et deuorabant ea. Factū est igitur postq̄ egressi sunt illi. et rex posuit citos ante bel. p̄cepit daniel pueris suis et attulerūt cinerē et cribrauit p̄ totū tēplū corā rege. et egressi clauserunt ostiū et signātes anulo regis. abierūt. sacerdotes autē ingressi sunt nocte iuxta cōsuetudinē suā et uixores et filij eorū et comederūt oīa et biberūt. Surrexit autē rex primo diluculo. et daniel cū eo. Et ait rex. Salua ne sunt signacula daniel. Qui r̄ndit. Salua rex. Statimq̄ cū aperuisset ostiū. intuitus rex mēsas exclamauit uoce magna. Magnus es bel. et nō ē apud te uolus quisq̄. Et risit daniel et tenuit regē ne igrederet̄ intro. et dixit. Ecce pauimētū. ai aduerte cuius uestigia sunt hec. Et dixit rex. Uideo uestigia uiroꝝ et mulierū et infantū. Et iratus ē rex. Tunc apprehendit rex sacerdotes et uixores et filias eorū. et ostenderunt

Prologus

abscondita ostiola p̄ q̄ ingrediebant̄ ⁊ cō
fumebāt q̄ erāt sup̄ mēsam. Occidit ḡ
illos rex. ⁊ tradidit bel in prātem danielis
q̄ subuertit eū ⁊ templū eius. Et erat
draco magnus ī loco illo. ⁊ colebāt
eū babilonij. Et dixit rex danieli. Ecce
nūc nō potes dicere. qz iste non sit deus
uiuens. Adora ḡ deū. Dixitqz daniel re
gi. Dñm deū meū adoro. qz ipse ē deus
uiuēs. Iste aut̄ nō est deus uiuēs. Tu
aut̄ rex da mihi prāte ⁊ interficiāz dra
conē absqz gladio ⁊ fuste. Et ait rex. Do
tibi. Tulit ḡ daniel picē ⁊ adipē ⁊ pilos
⁊ coxit piter. fecitqz massas. ⁊ dedit i os
draconis. ⁊ diruptus ē draco. Et dixit
daniel. Ecce quē colebatis. Quōd cū au
dissent babilonij. indignati sunt rexe
mēter. ⁊ ḡgregati aduersum regē dixē
rūt. Jude⁹ fact⁹ ē rex. Bel destruxit dra
conē interfecit. ⁊ sacerdotes occidit. Et
dixit cū uenissent ad regē. Trade nob̄
danielē. alioqn̄ interficiem⁹ te ⁊ domū
tuā. Tūc idit ḡ rex q̄ irruerent in eū rexe
mēter. ⁊ necessitate ḡpulsus tradidit
eis danielē. Qui miserit eū in lacū leo
nū ⁊ erat ibi dieb⁹ sex. Porro ī lacu e
rant leones septē. ⁊ dabant̄ eis duo cor
pora q̄tidie ⁊ due oues. ⁊ tūc non data
sunt eis ut deuoraret̄ danielē. Erat aut̄
abachuc ppheta in iudea et ipse coxerat
pulmētū. ⁊ intriuerat panes ī alueolo
⁊ ibat ī campū ut ferret messorib⁹. Di
xitqz āgelus dñi ad abachuc. Per pran
diū qd̄ habes in babilonē danieli. q̄ est
in lacu leonum. Et dixit abachuc. Dñe
babilonē nō vidi. ⁊ lacū nescio. Et app
hendit eū angelus dñi in vertice eius ⁊
portauit eū capillo capitis sui posuitqz
eū in babilonē sup̄ lacū in impetu spūs
sui. Et clamauit abachuc dicens. Da
niel serue dei. tolle prandii qd̄ misit t̄i
bi deus. Et ait daniel. Recordatus es
mei de⁹. ⁊ nō dereliquisti diligentes te.
Surgēs daniel ḡmedit. Porro āgel⁹
dñi restituit abachuc ḡfestum ī loco suo
Venit ḡ rex die septimo ut lugeret da
nielē. ⁊ uenit ad lacū ⁊ introsperit ⁊ ec
ce daniel sedens in medio leonum. Et

exclamauit voce magna rex dicēs. Ma
gnus es domine deus danielis. Et ex
traixit eum de lacu leonum. Porro illos
qui pditionis eius causa fuerant. intro
misit in lacū ⁊ deuorati sunt in momē
to corā eo. Alij hñt hic clausulam subse
q̄ntem. Tūc ait rex. Paueāt hitantes
in vniuersa terra deū danielis. qz ipse ē
saluator ⁊ liberator faciens signa et mi
rabilia in celo ⁊ ī terra. qui liberauit da
nielē de lacu leonum.

Explicit daniel ppheta. Incipit pro
logus in librū duodecim prophetarum.

Non idē ordo ē duodecim
pphetarū apud hebreos
q̄ ē apud nos. Cū fm̄ id
qd̄ ibi legit̄. hic qz disposi
ti sunt. Osee comaticus
ē ⁊ q̄ si p̄ sentētias loquēs. Iohel plan⁹
in principijs. in fine obscurior. ⁊ vsqz ad
malachiam habent singuli pprietates
suas. quē esdrā scribā legisqz doctorē he
brei autumāt. Et qz longū ē nūc de oi
bus dicere. hoc tm̄ o paula ⁊ eustochiū
āmonitas scire volo vnū librū esse duo
decim pphetarū. ⁊ osee finchronō esaiē.
malachiam do aggei et zacharie fuisse
tempib⁹. In q̄bus aut̄ tps non preferē
in titulo. sub illis. eos regib⁹ prophetas
se sub quibus ⁊ hi qui ante eos habent
titulos prophetauerunt.

Item alius prologus.

Egule sunt he sub q̄b⁹ si
gnificatōnib⁹ noīm ad q̄s
trib⁹ p̄ pphetas fmo do
mini dirigat̄. Quotiens
cūqz ad decem trib⁹ tēdit
pphetia. sub his nominib⁹ designat̄. i.
effraim. samaria. israel. ioseph. iestabel
bethel. bethauē ⁊ interdum iacob. Quā
aut̄ ad duas loq̄tur trib⁹. sub his noīb⁹
sermo p̄fertur. i. iuda. hierl̄m beniamin
domus dō. ⁊ interdū iacob. Aliquoties
israel ad totas duodecim tribus refert̄